

UČITELJSKI LIST

GLASILO „ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

Izhaja 1., 10. in 20. vsakega meseca. — Uredništvo in upravnništvo v Trstu (15), Via Udine 35, III. — Hrvatski dopisi naj se pošiljajo na naslov: Vinko Šepić, nadučitelj u Buzetu. — Izdaja „Zveze slovanskih učiteljskih društev v Trstu“, za uredništvo odgovoren Silvester Pertot. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane Lir 24.— Tekoči poštni račun. — Tiska Tiskarna Edinost v Trstu.

Št. 31

V Trstu, dne 10. novembra 1923.

Leto IV.

Povodenj

*Ta meč ni namenjen na zdravega,
krepkega moža!*

(O. Župančič: „Vseh živih dan“).

Čisto nenadno nas je zalila povodenj. Pričakovali smo jo sicer, vendar nismo bili nanjo pripravljeni. To se pravi, pripravljeni smo bili na marsikaj, ker smo že marsikaj doživeli, toda tega nismo vedeli, kako naj se branimo. V takih urah se pokažejo svojstva, dobra ali slaba, poedincev, ki je prišla kriza na nje. Na dvoje so se razdelile vrste prizadetih: nekateri so ostali trdni in mirni, — v njih je bil mir odločitve, — drugi so obupano sklonili glave, kakor da je prišel sodni dan. Celo preizkušeni borilci so se tu in tam ustrašili nenadne groznje, ki jim je obvisela nad glavo.

Naša preteklost ni bila taka, da bi mogli pasti na en sam udarec, še manje pa, da bi se lahko upravičila duševna depresija, ki je nekatero popolnoma zajela. Imamo toliko trdih preizkušenj, da se ne umaknemo pred prvim navalom. V dnevnih borbah se človek obrablja, a se tudi jači. Če so nekateri glave sklonili, so jih drugi dvignili, zakaj vsi ljudje niso vremenske zastave in kruhoborci. Bilo bi tragično, ko bi vse učiteljstvo stopilo z višine resnice in vesti zgolj pod pritiskom gmotne nravi. Med nami jih je še mnogo, ki se sami sodijo, zato ne priznavajo sodnikov nad seboj. Kdor čuti sijaj lepote, ki pada na vse resnično pogumno, ne bo dal svojih rok v spone, ne za plačilo in ne za himero, ki ji nekateri verujejo.

Povodenj nas je nenadno zalila, zato toliko malodušnejši klici od ponekod: je li potop? Ne, ne utonemo. V nas je še dovolj volje, da živimo, in ta bo odločila. V nas je še dovolj mladosti, da se branimo groba. Zato ni prav, da se plašimo kakor otroci pod večer in ni častno, da se pršimo kakor jata drhtečih ptic, ko pade strel med nje. Visoko so planile vode, a se bodo zopet polegale. Le enkrat je vodovje poplavelo na vse štiri strani neba, in še tistikrat se je iz povodnji rešil človeški rod. Refren pesmi ostaja vedno isti: nekateri podležejo sili dogodkov, življenje pa gre po svoji veliki črti dalje, ker njegovega bistva ni mogoče uničiti, kakor so tudi življenjske oblike raznovrstne in divjebohotne. Gremo z vrtinci včas, vendar teži končno vse k onemu varnemu miru, ki je lasten vsemu organskemu življenju.

Kdor ima to pred očmi, se ne plaši radi dogodkov dneva. Stoji sredi njih s trdnim srcem. Stoji sredi poplave, ker vidi globlje pod obzorje in ne le kakor plavač v trgajoči struji, ki se ne zaveda, da je breg samo nekaj sunkov daleč. Ne skriva se, brat iz premajhnega in preslabega rodu ptiča Samoživa, temveč ostaja na svojem mestu, ker je to, edino to vredno moža in učitelja. Kdor ne ohrani svoje moralne sile tudi v težjih dneh, ali je slabč ali še kaj hujšega. Marsikdo se udaja svojemu individualnemu razpoloženju, ko se usipa plaz dogodkov, ki jih je sprožila zgodovinska nujnost. Ne ve pa, da tudi za plaz veljajo zakoni, ki določajo silam pot. Velikih gibanj časa ne izmerimo z merilom malodušja in kruhoborstva poedincev, ampak le s skupnimi potrebami in težnjami širokih plasti, ki nosijo žig, sankcijo zdravega življenja.

Čujemo proslavljanje reakcije in ga razumemo. Ni prvič in ni zadnjič v zgodovini, da valovi višje in da išče življenje neke nove gladine. Družba je razrahljana, dinamična doba udarja ob vse obstoječe in njeni udarci se zopet odbijajo. To je tisti nemir in tista nestalnost, kar je tako značilno za zadnja leta. Čudimo se, da zajema tudi nas in vendar je tako naravno, da ne more biti naravnejše, saj smo vendar le drobec v velikem procesu presnavljanja. Ne pozabimo pa, da so meje možnega! Te meje stavijo naravne činjenice, s katerimi aktivni človek največkrat ne računa, ki se pa uveljavijo z močnostjo svojega obstoja. Kar namreč človek skuša preko obstoja teh činjenic, so poskusi, ki jim čas ne prizna upravičenosti in vrednosti. Izvedljivo in trajno možno je namreč le ono, kar ni v opreki z naravnimi zakoni in ne ruši njih velikega ravnotežja. Zato bo tudi ta ura nemira šla mimo nas.

Na nas pa je, da jo premagamo sami v sebi. Potlačiti moramo malodušje in zavrtni oni čut osamljenja, ki se mu nekateri udajajo. Tudi v mrkih dneh smo ena rodbina, ki jo sme nesreča še najmanj razkrojiti. Ves učiteljski stan po vsej državi prestaja svoje preizkušnje, kakor jih prestajajo drugi stanovi. S tem moramo računati. Čim več moči in zdravja bo v nas, tem lažje bomo prebili in pričakali mirnejših dni, kakor lažje in srečneje prestane krizo bolnik, ki ima krepko sree in jak organizem.

Tovariši, prišel je čas značajev!

Nisam se nadao...!

Nisam se, naime nadao, da će oblasti ovako s menom postupiti! Nisam očekivala, da će me Italijani baciti na cestu! Tako uzdiše danas po koji naš kolega i kolegica. Nisu se nadali, a nit mogli očekivati, jadni, da će i njim sadašnji režim pokazati vrata bacivši ih iz službe ili ne uvaživši im molbu za optiranje talij. državljanstva. Zbilja grozno je kad ti dodje udarac ili «vritnjak» onako neočekivano, onako prostački iz busije, a k tomu nezaluzeno. Oh, to peče dušu i srce! Verujemo...! Zalimo i naše im — saučedešće. Došao 1. oktobra, plaća obustavljena, bez dekreta — ovo je zaista pretužno. Molio (molila) državljanstvo, koje je bilo odbito. I opet nova molba za optaciju s novim argumentima, možda i nečasnim i nedostojnim po čoveka ponosa; opet s novim preporukama sa strane «prijatelja», ali bi molba opet odbita ili čeka još rešenje, a jedan naš kolega ili kolegica čeka bez plaće na službu. ovo je uprav strašno! Živeti hoće, a ne može. Ne daju hleba. Ej, gazdo, imaš li srca! Ljute se ovi «nesretnici» na svoju sudbinu i nesreću, ljute se na nebo i zemlju, tuže se na nezahvalnost i nepravdu. I imadu sasma pravo. Ta ugadjali (ugadjale) su gazdi kako bolje mogahu i znadijahu, baš onako servilno prostački, pa došto da ih stigle sve rečene neugodnosti neočekivano, ko iz vedra neba grom. Svaki bo radnik vredan svoje plaće; svaka služba i službica, pak napokon i svaka servilnost, kurtuazija, konfidentstvo zaslužuje svoju nagradu. Pak napokon ja sam takav ili takova, kako me vidite, samo radi — sebe i svoje službe, samo da budem nagradjen (a). Mešte ribe dobiše zmiju. Oh, ta je nezahvalnost i podla perfidija! Pa nema ni pravednosti. Kako su mogli «oni» dati državljanstvo i službu kolegi iksu! Zar je on možda više žrtvovao od mene?! Kamo više?

Bogme, kad sam ja toliko žrtvovao (-la), šta da je on (ona), koje je bio rehabilitiran i nagradjen službom?! Ali ipak on je više morao iskazati i podati usluga negoli ja! Ipak nije! To je nepravednost! I ja sam zaslužio (-la), da budem primljen u službu. Zar nisam ja nepravedno opao, optužio i denuncirao toga i onoga kolegu i kolegicu? Zar nisam ja prijateljevala dnevno s onim i s onima, koji su amo k nama poslani da nas nadziru, optuže i pošalju u Jugoslaviju, Ameriku... i da se na grobovima slav. učiteljstva hrane i stiču slavu? Zar nisam ja sebe zatajio (-la), a kolegu svakako do gola pred inkvizitorima predavši ga izdajnički sucima da ga propnu? Nisam li se ja obvezao, da ću neke naše «kopurione» nadzirati, uhodariti...? Pak mene, mene u zadnji čas onako iznenada. neočekivano baciše na cestu, onako, kao se baca staru metlu! Razumijemo mi dobro ovo i ovakovo umovanje, prisposobljanje i kritikovanje onih naših par zalutanih, prevarenih kolega i kolegica; razumijemo i njihovu bol i ogorčenje! Znamo: biti prevaren «na viri», vredja to strašno. Prevarena devojka postaje od ovce i janjeta najednom — ljutom zveri. Skočimo na drugi kraj! Sada udari sve gromove na prevarnika i nevernika. Psuj, viči, udaraj. Od Saula postaje Paul, od Paula Saul... Che divertimenti; cambiamenti i trasformazioni! Ovi nekoji nažalost kolegi (-ice) menjali se ovako kao mesec. Dogodilo se njima što se moralo dogoditi. Za zaslugu dobili su — putnicu, a neki ni ovo.

Pa da — tako je na ovome svetu! Shvatamo

«politiku» kruhoboraca, sluga — zanimanjem i dušom! Pozvamo ih i sudimo ih pravedno; ali ih, eto belaja; poznadu i gospodari njihovi i znadu ih i oni pravedno suditi. Znamo mi dobro iz iskustva, da i najnemoralniji mladić traži i voli poštenju i vernu devojku za svoju družinu. Znamo i to, da takav mladić baš zamrzi na svoje — žrtve. On onako umuje: Meni je slobodno nastupovati, ali zašto si se ti, jadni stvore, pustila zavesti? Zašto si verovala mojim laskavim rečima i podlegla? Gdje ti je junaštvo, poštenje, značaj, sram, odvažnost? Od toga ti ništa ne poseduješ, zato te mrzim i ostavljam. Mrzim te i zapuštam, akoprem si lepa, moderna i civilizovana, zato što poštuješ i ja «grešnik» krepost, poštenje, korektnost i sva ostala plemenita svojstva valjana čoveka i žene.

Ovako nekako razvija se odnošaj izmed kruhoborca i njegova gospodara. Ovaj može biti pokvaren, može i imati pravicu» zavadjati i nastupovati, ali i on poštuje lepa svojstva čoveče duše, pak i on zamrzi svoje žrtve — ljude beznačajne i nepoštene, a onda ih odbaci, ostavi... jer su to uistinu i zaslužile. Moralka doduše osuđuje nastupovanje, ali još većma one koje su podlegle nastupovanju. I najgori nastupovatelj (zavodnik) očekuje od nastupovanoga one reči Hristove: Bež' od mene, napasniče licumerče! Ako ih ne čuje, žrtva mu je već u rukama. Evo jednog primera iz života:

Pronio se glas: taj ženi tu devojku. Mladić imao ozbiljnu nakanu, ali ju najednom ostavi zato, što mu je zaboravila reći onu Hristovu, i onu: noli me tangere! —

Jest, pošten i karakteran čovek reče i mora reći gospodaru, mogućniku i silniku: Bež' od mene napasniče! Dalje od mene tri koraka — drei Schritt vom Leib! — Inače pucam ili okrećem ti hrbat. Zavodnika će ovakav odgovor zapanjiti i na nj delovati ko hladan tuš. U njemu će se probuditi poštovanje do osobe, što je svojim odgovorom, a dosledno i postupanjem, pokazala energiju i čistoću duše i karakternost. Ovakova ličnost podignut će se moralno visoko, visoko visoko pred očima zavodnika, a u našem slučaju protivnika. I samo ovakove duše imadu pravo očekivati nagrade i poštovanje od prijatelja i neprijatelja. Zato mi dobro razumijemo ogorčenje «prevarenih» kolega (-ica). Ali, kako dokazasmo, razumijemo i uvažujemo razloge, s kojih su bili neugodno iznenadjeni. Protivnik, moderan čovek, imade pravo porabe «uobičajenog prava» nastupovanja, a od odgovora ovisi sve. Da su bili neki beznačajnici bačeni na cestu, to mi smatramo znakom političkog morala onih, koji ih baciše iz službe; ovi time pokazoše, da ne vole beznačajnost, nevoljanštine, nepoštenje i kruhoborstvo u najnižem smislu. Naši sadašnji gospodari, pa bili i pokvareni, oni ne mogu verovati licumernim rečima i himbenom vladanju i lisičenju. Akoprem naše današnje vlastodršce «resi» rimska prevejanost, čime se oni dapače i hvale, pa uprav zato, što su oni takovi, ne veruju na laku ruku ni svojim ljudima, a to će najmanje nama inorocima.

Oni znadu, da mi nismo nit možemo biti zadovoljni sa čitavim njihovim postupkom napram nama Slavenima, a ako se ko od nas njima pričinja zadovoljnim, ili udvara im i hvale — tome oni naprosto ne veruju. Ko to znade i ko je od nas pametan, taj će morati pred njima stojati

u pozi otvorenog poštenjaka i značajnika, da su na čistu, s kime imadu posla. Takova muža ne napastuju, u duši ga poštuju, veleći: è un galantuomo. —

S ovakvim otvorenim poštenjakom postupati će gospodar ili protivnik odvažno: ostaviti će ga na svome mestu ili će ga jednostavno odpustiti kao opasnog radnika. I on će otići drugamo s ponosom, da se nije valjao u blatu i klečao na koljenima pred nasilnikom; otići će s dekretom — poštenja i karakternosti. A ovakova svedodžba najlepša je i najčasnija, kojom može pred lice kralja i seljaka. Ovakovi poštenjaci nadju posla i zarade svagde, jer su ovakovi retkost kao zlato, pak su zato cenjeni i traženi. Licumerci, himbenici, prevrtljivci, trbušari, podli sebičnjaci mogu varati, ali ne za dugo, jer dobar glas daleko se čuje, a zov još dalje. U laži su kratke noge; gde ruča, ne večera.

Nek zato naši prevareni «kolegi i kolegice» ne

galame proti onima, koji ih 1. oktobra neugodno iznenadiše odpustom, ta to je naravna i poštena plata za nepošten njihov javni rad i vladanje. Njihovi gospodari ne će da ih dalje drže ni kao denuncijante; tako ih drže nisko. Oni ovde odigraše svoju «ulogu», a sada nas zapuštaju — bez sjajnog dekreta poštenja. Oni su kod nas za narod i prosvetu izgubljeni. Njihova sudbina nek nam bude svima primerom, da mi ne idemo njihovim stopama. Nek se teše ono par naših zloglasnika, da će ista sudbina stići onog ili one kolege, koje pridržše u službi ne da uzgaju našu mladež i narod, nego da poštenjake nadziru igrajući ugavnu ulogu denuncijanta i konfidenta.

Mi velimo neprestano i ponavljamo: Sve za obraz, a obraz ni za što. I današnji pokvareni svet klanja se duševnom zlatom i dijamantima te imade i takav pripravne šibe za beznačajnike i nepoštenjake, koji bivaju tako tepeni s desne i leve strane. — Fluch der bösen Tat.

Pravopisne in slovnične drobtine.

O nekaterih besedah.

Stopinja in stopnja. Te dve besedi se vedno zamenjujeta, čeprav ima vsaka svoj pomen: stopiti — stopinja; stopnjevati — stopnja. Tudi pri Pleteršniku je pri teh besedah popolna zmeda.

Stopinjo napravim, ko stopim. Pomeni pa dvoje: 1. Stopinja je odtisek stopala na tleh. V snegu, v prahu, v blatu se poznajo stopinje. Tu so vidne stopinje različnih ljudi. 2. Pomeni toliko kot korak: Napravil sem pet stopinj. Do tja je samo nekaj stopinj. — Majhna stopinja je stopinjica.

Stopnje so, kjer se kaj stopnjuje. Krog ima 360 stopenj. Toplinomer je razdeljen ali na 80 ali 100 stopenj. Zato: 5 stopenj mraza, 16 stopenj toplote (ne: stopinj). — Stopnja izobrazbe, stopnja omike. Ljudska šola je prva stopnja izobrazbe, najvišja pa je vseučilišče. Prirodni človek je bil na nizki stopnji omike. — Močnikova računica ima tri stopnje. — Pri stopnjevanju privednika imamo tri stopnje. — Sodno postopanje se lahko vrši na treh stopnjah. — Stopnje so količki pri lestvicah. — Stopnje so, kjer se svet stopnjuje. — Črte, zareze, zaseke in podobna znamenja so stopnje. — Tudi stopnice so neke stopnje, ki se dvigajo druga nad drugo, torej diminutiv od stopnje in bi se morale pisati prav za prav stopnjice.

Naglas in poudarek. V Breznikovi slovnici je na 34. strani naslov: Naglas ali poudarek, pod katerim stoji: Samoglasniki so neločljivo združeni z naglasom ali poudarkom. Tu se pomen obeh besed enači. Po mojem mnenju, v čemer mi pritrjuje tudi Pleteršnik, ima izmed teh dveh besed vsaka svoj pomen.

Naglas in naglaševanje je na glasu, s tem hočem reči na samoglasniku. Zato: Samoglasniki so neločljivo združeni z naglasom. Naglas je torej akcent.

Poudarek in poudarjanje pa je na kaki besedi v stavku. Poudarjam lahko tudi kako misel, to je, več besed. Kako besedo ali kako misel povem s posebnim poudarkom. — Napačno je: Govornik je posebno naglašal te besede; pravilno: Govornik je posebno poudarjal te besede. Pravilno pa je zopet: Govornik je nekatere besede napačno naglašal.

Štedilnik. Nemška tvorniška beseda Sparherd, smrdeča po reklamah, se je presadila preko Zagreba na naša tla: sparen—štediti, Sparherd štedilnik. Pleteršnik je nima v svojem besednjaku.

Ko bo imel že najzadnji kmet v svoji kuhinji sparherd, naša častitljiva lepa beseda ognjišče izmrje in tedaj bomo v kuhinji samo štedili s štedilniki. Ali ne gori ogenj v tem «štedilniku», ali ni to kraj, ki je namenjen za ogenj, ali ni torej tudi ta le nova naprava prav tako ognjišče, kot so ognjišča vse stare naprave! Kadar bomo imeli tako napravo za štedenje, kot jo imajo otroci, tedaj ji damo to ime. Štedilniki so torej otročji «šparovci», kot jih žalostno imenujejo.

Ce hočem novo napravo ločiti od starega kamenitega, odprtega ognjišča, ji dodam pač prilastek: železno ognjišče (kot ga lepo imenuje Janez Trdina v svojih spisih in po njem Pleteršnik v svojem besednjaku) ali pa: vzdano ognjišče. Ce pa vem, da imam v kuhinji železno ali vzdano ognjišče, ukažem dekli kratko: Deni lonec na ognjišče! Menda ne bo nobene pomote.

Paradižnik. Druga taka beseda je paradižnik — Paradiesapfel, ali paradižnica; če hočete še lepši prevod, imamo tudi rajsko jabolko in končno še paradajzar. Rastlina ni naša, nemška tudi ne. Nemec ji je znal takoj poiskati rajsko besedo, mi seveda za njim. Saj ne rastejo v raj, ampak na naši lepi zemlji in ko so zreli, so tako lepo rdeči, zato naj se imenujejo rdečki (rdeček).

Skušnja in izpit. Dandanes delamo same izpite, skušenj ni več. Pametno bi bilo, če bi delali izpite tedaj, kadar bi nas pitali. Pri tej operaciji pa nam dajejo naloge in nas izprašujejo; z eno besedo povedano: skušajo nas, koliko znamo. Zato delamo skušnjo. Slovenska beseda skušnja je lepša in popolnejša kot hrvaška beseda izpit. Pitati pomeni samo vprašati, skušati pa pomeni vse več. Zato bi bilo te besede škoda, če bi jo po svoji nemarnosti in nerazsodnosti izgubili. Nadalje imamo sestavljenke: premestna skušnja ali preskušnja (+ premestni izpit), ponavljalna skušnja (+ ponavljalni izpit), zrelostna skušnja (+ zrelostni izpit).

Besednjak in slovar. Po nepotrebnem smo si izposodili rusko besedo slovar, ki jo rabimo namesto besednjaka. Ce imamo besednjak, nam ni treba slovarja. Besednjak je zbor besed, kjer so razložene v tujem ali domačem jeziku. Zelo lepo ime! Kakor imamo za ovčji hlev ovčjak, za kozji kozjak, za kokošnji kokošjak, svinjak itd. V sredini prejšnjega

stoletja so si bili izposodili češko besedo slovník, ki je ni bilo treba in je zato izginila.

Vojna in vojska. Tudi tisti, ki dajejo prednost ruskemu slovarju pred slovenskim besednjakom, se bojuje ruske izposojenke **vojne**, kot črnega vraga. Za pojem, ki ga imenuje beseda vojna, nimamo domače besede. Domača beseda vojska znači armada. Boj in bitka pomenita le enkratno, kratko

trajajoče dejanje. Vojna pa je dolgo trajajoče dejanje, ko se dve vojski obdelujeta. Več bojev in bitk, v zvezi z vsemi drugimi pripravami, je vojna, n. pr.: V današnjem boju kot v vseh dosedanjih **bitkah**, ki so se vršile v tej vojni, je bila naša **vojska** zmagovita. — Beseda vojna nam je potrebna, zato si jo ohranimo.

Ivan Matelič.

Koja su naša prava?

Naravna i duševna. Ona prva donesmo i postignusmo porodom svojim, a druga zadobismo kao živo udo društva i države.

Rodismo se i živi smo, — imamo dakle pravo živeti. Živimo — zato imam pravo rabiti i imati sva sredstva potrebna za sticanje životnih uslova i sredstava. — Dok bijasmo maleni hranismo se na grudima majke svoje, a odrasli crpati ćemo život iz zemlje kao zemljoradnici, ako je poscdujemo, inače robotom kao zanatlije, obrtnici ili kao nameštenici i činovnici.

Rodismo se u ovoj zemlji. Ona je nama naša majčina grud. Majka samo svome detetu pruža prsi svoje; naša rodna gruda valja da samo svojoj deci otvara svoje grudi da ju prehrani.

Majka će samo u krajnoj sili i u posebnoj zgodi primiti k sebi tuđe dete, ima li dostatno života za svoje vlastito čedo.

Istra (Julska Krajina) je naša majka. Ova naša rodna zemlja pozvana je da hrani sinove svoje, pa makar i kukavno. Oh, bedna je; siromašna i gola. Nima ni za vlastiti porod mleka ni kruha. Nije zato dužna da prima na svoje grudi tuđu decu. Na to ju ne sile nijedan zakon. Nije ona u dužnosti davati zalogaje strancu dok njoj strdavaju vlastiti sinovi.

Ovo je naravno i razumljivo. Ovog pravila drže se čitav svet i onaj najkulturniji i najhumanitarniji. — Prvo i glavno pravo naše jeste — živeti u domaji svojoj. Drugo jest ono što izvire iz socijalne i državne zajednice.

Mi smo jedinice društva i države. Svi pojedinci stvorise društvo i državu. Državljeni odabraše vladu i vladaoca u svrhu mira, reda, napretka, prosvete i blagostanja, jer se u društvu, u velikoj zadrugi i državi sigurnije, bolje i jeftinije živi. Mi pojedinci smo dakle država, čitav narod u državi je suveren u kući svojoj. Današnje države i vlade imadu mnoge ključeve uzdržavanja i napretka svojih državljana.

Odatle sledi da smo svi u državi jednakovredni, i da vlada i vlastodršci budu jednako nakloni svim građanima svojim. Svi odnošaji građanina do države i obratno jesu stilizirani u zakonu.

Iz zakonodaje

1. Pravno izenačenje učiteljstva novih pokrajina.

Čl. 1. — Za učno osoblje ljudskih in meščanskih šol, ki prehaja izpod prejšnjega režima, se bodo uvedli vsi zakoni in predpisi, ki se nanašajo na pravni in gospodarski položaj ljudskošolskega učiteljstva v kraljestvu, izgube pa moč zakoni in predpisi, veljavni doslej.

Čl. 2. — Zrelostno spričevalo, doseženo na kakem učiteljišču po predpisih bivše avstro-ogerske monarhije zadošča le za provizorično poučevanje.

Svi smo jednaki pred zakonom. Zakon nas ima sve jednako soditi i vladati; po zakonu jednako svi moramo davati državi i primati od nje.

Ovo je treće veliko naše pravo, pravo državljanina. Četvrto je pravo svakog građanina da živi i napreduje duševno, to jest da se razvija moralno, a pre malo rekosmo i materijalno.

Naša duša mora živeti svojim životom. Amo spadaju sva sredstva i uslovi prosvete. Duša se hrani jezikom, naukom i umetnošću. Imamo svi dakle neosporivo pravo uporabe svoega materinskog jezika, svagde i svagda.

Majku imamo, dušu imamo i mi Slaveni, pripadaju nam dakle škole svake ruke; škole materinske, slavenske. — Ovo pravo imademo, jer se rodismo Slaveni, i jer imamo svoje domove, sela, posede i zemlje, na kojoj življahu naši dedovi i pradedovi i mi danas.

Naš narod odabrao je svoju veru. Slavenska duša sklona je kršćanskoj veri. Naš narod ima i to pravo — gojiti versko čuvstvo, a prema tomu pravo na svoje narodne slavenske crkve i svećenike.

Idimo dalje: Mi učitelji smo deca slavenskih učitelja, deca slavenskog naroda. Kaošto naš narod mora da živi materijalnim i moralnim životom, tako isto i njegovo učiteljstvo valja da uživa sva sredstva do svog opstanka, razvitka i života kao osobe; kao učitelji i kao državljanini.

Mi imademo prema tomu drugo pravo: biti i ostati slavenski učitelji u slavenskim školama ove države. Mi učitelji pripadamo svomu narodu, naš narod i naše zemlje jesu sada u Italiji; narod naš i njegovo učiteljstvo po zakonu naravi i države mora ostati na svojem posedu i u svojim domovima.

Mi učitelji moramo živeti doma. Ovo je naše najveće pravo. Ovo su naše glavne pravice.

Od njih nemojmo odustati. Popustiti ne smemo, da ne predjamo sebe, svoje porodjenje, svoje roditelje, svoj narod i dom. Tožiti, ne zahtevati i ne boriti se za svoje najelementarnije pravice grehota je, sramota i kukavština. Kratiti ih nama, grabiti milom i silom, silom jačega, sramota je kulture i Europe.

Čl. 3. — Usposobljenostno spričevalo, doseženo po predpisih bivše avstro-ogerske monarhije, je enakovredno, po pravnih učinikih, za usposobljenje za osnovni pouk, doseženo po predpisih v kraljestvu.

Za odmerjenje plače se smatrajo učitelji, ki imajo usposobljenostno spričevalo, doseženo po predpisih bivšega režima, po dveh letih po zrelostnem spričevalu kakor bi začeli službo s kvalifikacijo rednih učiteljev (qualifica di ordinarii).

Čl. 4. — Učitelji ljudskih in meščanskih šol novih anektiranih pokrajini bodo obdržali kot osebno nakazilo morebitni višji znesek, ki izhaja iz razlike med dohodki, do katerih imajo pravico v trenutku

uvedbe tega cdloka na podlagi 1. člena, in med dohodki, ki so jim bili nakazani vsled naredb, izdanih od državnih oblasti po 3. novembru 1918.

Tak višji znesek, dovoljen kot osebno nakazilo, naj se porabi za morebitna gospodarska izboljšanja organskega značaja, kakor v vsakem naslednjem periodičnem zvišanju.

Prejemki, draginjska doklada, kakor vsako drugo plačilo, se dovole v meri dejanskih dohodkov, kakor jih prejema učiteljstvo osnovnih šol v kraljestvu, z odbitki, ki jih zakon določa.

Odškodnina za stanovanje učitelju se določi tako, da ne bo prejemal manj kot osminko in ne več kot petinko plače.

Čl. 5. — Začenši s prvim dnem meseca, ki sledi vstopu v veljavo tega zakona (november), se bodo naknadno uredile plače, penzije in drugi prejemki učiteljstva v novih pokrajinah.

Za imenovani mesec se bo vendar odredilo anticipatno plačevanje po dosedaj uporabljenih predpisih.

Čl. 6. — Učiteljem bivšega režima se definitivno prizna pravna stopnja, na podlagi katere se jim nakazujejo prejemki.

Učiteljem bivšega režima, ki se jim je brez pravnega upravičenja podelila plača za eno stopnjo ali kategorijo višja, se nakažejo, po pravnih učinkih, prejemki, ki bi jim šli, če bi pričeli poklic po italijanski uredbi.

Čl. 7. — Učitelji, ki imajo ital. državljanstvo, če so usposobljeni za stalno nameščenje v šolah ozemlja anektiranih pokrajin, se smatrajo definitivno nameščeni v službi, izvzemši, če pristojne šolske oblasti v teku šestih mesecev po vstopu v veljavo te odredbe ne ukrenejo nasprotno.

Čl. 8. — Po gospodarskih in pravnih ukrepih in praviloma učiteljem všteti čas, ki so ga po 3. nov. 1918. prebili ne da bi poučevali, brez upravičenih razlogov, izvzemši, če je šolska oblast drugače odredila na posebno prošnjo prizadetega učitelja.

Čl. 9. — Brez učinka so individualni ali kolektivni ukrepi, ki jih je uvedla republika Avstrija ali na-

slednice države prejšnje avstro-ogerske monarhije po 3. nov. 1918., v korist učiteljstva, ki je prešlo v službo italijanske uprave.

Čl. 10. — Ugodnosti, dovoljene učiteljem, ki so se borili v kraljevi armadi ali mornarici, se ne dovole učiteljem, po tem odloku, ki so služili v avstr. vojski ali mornarici.

So brez učinka vsi predpisi odredb glede upoštevanja vojne za učitelje, ki so se je udeležili z oboroženimi silami avstro-ogerskimi.

Čl. 11. — Učitelji, ki so službovali v šolah Lega Nazionale, morejo tekom treh mesecev po vstopu v veljavo tega dekreta, z ozirom na pravne in gospodarske učinke, zahtevati in doseči vštetje v službo ona leta, ki so jih prebili na Leginih šolah, pod pogojem seve, da dokažejo pravilno usposobljenje za poučevanje tekom let, o katerih zahtevajo, da se jim štejejo.

Čl. 12. — Učiteljem, ki imajo italijansko državljanstvo, je všteto prejšnje službovanje v javnih šolah ali v šolah s pravico javnosti v ozemlju bivše monarhije, po pravnih in gospodarskih učinkih, z istimi pogoji in načini kakor govore čl. 10. in 11. tega dekreta.

Čl. 13. — Zakonstvo ni ovira za pripust k natečajem za učiteljsko mesto ali za ohranjenje doseženega.

Čl. 14. — Pri oddajanju učiteljskih mest v obmejnem ozemlju anektiranih provinc, pri enakosti pogojev, je prednost, če je kdo služboval kot učitelj v novih pokrajinah in je bival tam vsaj pet let.

Čl. 15. — Nič ni na novo uvedenega, kar zadeva gospodarsko stališče učiteljev verstva.

Čl. 16. — Nič ni na novo uvedenega, kar zadeva različno gospodarsko uravnavanje za učiteljstvo meščanske šole, ako ima predpisano usposobljenje, nasproti učiteljstvu ljudske šole.

Ravnatelj meščanske šole bo imel stanarine ne manj kot 680 L. letno in ne bo niti delno oproščen pouka.

Čl. 17. — Ta odlok stopi v veljavo z dnem objavljenja v uradnem listu «Gazzetta Ufficiale».

(Od'ok je veljaven od 25. okt. t. l.).

Jubilej: Engelbert Gangl

Te dni je praznoval petdesetletnico svojega rojstva eden najidealnejših mož našega stanu, Engelbert Gangl.

Kdo je Gangl, ni treba praviti. Znan je preko naših vrst kot pisatelj, kot kulturni in politični delavec, med učiteljstvom pa še posebe kot organizator, čigar roke so vodile v zadnjih desetletjih življenje velikega dela našega stanu. Bila so to leta dela in boja, ker so politične stranke vedno potrebovale učiteljstvo kot pripravo, a mu nikdar niso pustile do veljave, ki bi mu šla po njegovem nesebičnem trudu in požrtvovalnosti v javnosti. Upoštevajo nas namreč le toliko — kdo bi jim zameril? — kolikor nas rabijo in da rabijo, nas morajo tiščati v odvisnosti. Zato je naš stan v večnem nasprotju z oficielno javnostjo in delo za stan je v resnici borba za njegovo neodvisnost.

Gangl se je boril zanj z onim ognjem, ki je last idealnih duš. Prejel je zato svoj delež, zasledovanje in trpljenje. Nam vsem, ki ga poznamo, je v zadoščenje, da je zmagal nad zlobo. Njegova zmaga je zmaga teženj našega stanu k solncu, čistemu srcu bojevnika poniževanih pa je plačilo za dni preizkušanj, ki niso vrgle nanj sence.

Nočemo ocenjevati širokosti Ganglovega snovanja in še manj ubirati mu slavo speve. Iskanje besed za vrline in zasluge bi le dušilo ono naravno občutje, ki se drami v človeku, ko zre na Ganglovo pot, ožarjeno z mirno, tiho svetlobo. Iz dalje pozdravljamo potnika, z iskrenimi pozdravi in kakor da gre tu, sredi med nami. Zakaj živo čutimo, praznuje petdesetletnico rojstva eden najidealnejših mož našega stanu, zato je njegov dan tudi dan nas vseh.

OBRAZEC

za izračunanje pokojnine po novem zakonu za učitelja, ki je dovršil 40 služb. let in je 60 let star.

Od kdaj prejemi?	Koliko let traja?	Razpredelnica plač	Odnosna plača L.	Znesek množit s koeficientom	Povišek Gentile	Zneski za podlago	Napovedani zneski koeficient.	Enotni zneski za penzijo
1. oktobra 1883	40	Zakon 4. 3. 1879	1065 ¹⁾	1060	150%	2650	16.080 ²⁾	42.612.000
1. decembra 1890	33	I. petletnina	1140	80	"	200	9.980	1.981.600
1. " 1895	28	II. petletnina	1220	80	"	200	7.016	1.403.200
4. marca 1900	23	Druga plač. vrsta	1420	200	"	500	4.870	2.335.000
1. decembra 1900	23	III. petletnina	1520	100	"	250	4.870	1.217.500
1. januarja 1901	22	zakon 6. 10. 1900	1720	200	"	500	4.508	2.289.000
1. maja 1904	19	IV. petletnina	1860	140	75%	245	3.534	865.830
1. januarja 1906	17	zakon 14. 1. 1906	2200	340	"	595	2.966	1.764.770
1. septembra 1907	16	opravnina za vodstvo dvorazredn.	2250	50	"	87	2.703	235.161
			2450	200	"	350	2.455	859.250
1. oktobra 1908	15	Prva plačil. vrsta						
1. maja 1909	14	V. petletnina	2610	160	"	280	2.219	621.320
1. " 1914	9	VI. petletnina	2770	160	"	280	1.216	340.480
1. " 1919	4	Tabele Torre Berenini	6050 ³⁾	3280	—	3280	0.460	1.508.800
25. oktobra 1923	—	Zakon 25. 10. 1923 (povišana starina)	6450	400	—	400	—	—

Skupaj: 58.133.911

Ta znesek se potem množi z 0.09%, tedaj $58.133.911 \times 0.09 = 5232.05199$, kar nam pokaže pokojninski letni prejemek.

Temu prejemku treba je došteti še letno draginjsko doklado za vpokojence 2160 Lir.

Tedaj bo ta vpokojenec prejemal letnih $5232 + 2160 \text{ L} = 7392 \text{ L}$ oziroma mesečnih $7392 : 12 = 616 \text{ Lir}$.

¹⁾ Prva letna plača je znašala 400 gld., stanarina 100 gld. in opravnina 30 gld.; skupaj: 530 gld. = 1060 kron = 1600 Lir.

²⁾ Koeficient za 40 let službe in 60 let starosti.

³⁾ Poleg plače po tabeli Torre-Berenini 5000 L še stanarina 300 L in opravnina 150 L, skupaj 6050 L.

Dodatek: Vpoštevajo se vse plače, katere je vpokojenec vžival od začetka službovanja do sedaj. Plače do leta 1904 se zvišajo za 150%, plače od 1904 do 1919 za 75%, plače od 1919 naprej pa ostanejo nespremenjene. Vse te zvišane plače se potem množi s koeficientom po tabeli A; ta koeficient se nanaša na službena leta in starost. Tabela A je priložila list „Il Corriere delle maestre“ v številki meseca maja letos, priložen je tudi „Annuario scolastico“ za l. to 1923.

Službena doba na d 40 let se tudi vpoštevajo in razmeroma dobro nagradi, ker je dotični koeficient visok, medtem ko je v prvih letih nizek. Pravico do penzije dobi učitelj po 25 službenih letih, do polne penzije pa po približno 42-letnem službovanju. Ker je koeficient za prva leta zelo nizek, zato bi znašala penzija po 25letnem službovanju komaj 140% zadnje plače. Kakor rečeno se vpoštevajo pri pokojnini tudi leta starosti; zato prejme od učiteljev, ki služijo enako število let z enako plačo, večo pokojnino oni, ki je na letih starejši. Po novih odlokih bodo učitelji, ki so izpolnili 40 let službe, v najkrajšem času uradno vpokojeni; v starih pokrajnah kaaljevine je bilo zadnji čas vpokojenih okoli 5000 učiteljev in učiteljic po tem zakonu ter se jim je nakazala na račun pokojnine le 1/3 zadnje plače in 110 L mesečne draginjske doklade, dokler ne bodo prošnje definitivno rešene. Prošnji za vpokojenje je treba priložiti vse dekrete glede plač. Ako je kdo po nesreči kaj zgubil, naj čimprej naprosi dvojnik od okrajnega šolskega sveta.

Učit. plače v postojnskem okraju

Službena leta	Plače	Draginjska doklada		OPAZKA
		D. 14. 9. 1920 št. 1314	D. 5. 6. 1920 št. 737	
1—3	3100 L	Poročeni 1200 L Neporočeni 780 „	Poročeni in neporočeni po L 1200, Poročeni dobijo za ženo in za vsakega otroka do 18. leta po 85 cent. na dan.	Stanarina. Učitelj je nimesjo, voditelj pa imajo praviloma stanovanje v šoli. Ako ga ni, plača stanarino občina in sicer na enorazrednih 60 L, na dvorazrednih 100 L, na trozrednih 150 L, na štiri- in večrazrednih 200 L.
4—7	3600 „			
8—11	4000 „			
12—15	4400 „			
16—19	4700 „			
20—23	5000 „			
24—27	5300 „			
nad 28	5600 „			

18. t. m. ob 10. uri predpoldne v Gropadi, s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo odbora.
2. Slučajnosti.
3. Predavanje g. prof. dr. Čermelja o periodičnem sestavu prvin. Odbor.

ZVEZIN ZBOR. Vsi pevci in pevkice in morebitni člani, ki želijo imeti sliko »pevskega zbora«, naj se oglašijo, oz. pošljejo 10 L tov. Amaliji Čok, Guardiella-Farnetto 1229 pri Trstu. Sliko dobijo pri prvi pevski vaji.

Zaslišba. Preiskovalni sodnik je 5. t. m. zaslišal odgovornega urednika g. Pertota radi članka »Ave Caesar«. Članek naj bi bil v navzkrižju s § 126 (zaničevanje ustavnih institucij) in s § 247 kaz. zakona (hujskanje ljudstva k nepokornosti nasproti zakonu).

IZ UPRAVE.

Učiteljsko društvo za Trst in okolico vabi vs. svoje člane na jesensko zborovanje, ki se vrši

Vsled sklepa Zvezinega vodstva se tudi v tekočem mesecu ne izda številka U. L., ki bi imela iziti 20. XI. Prihodnja številka izide 1. XII.

Plačilna tabela
rudniškega učiteljstva v Idriji po določilih
Berenini-Torre

Razred	Službena doba	Osnovna plača		Skupno	
		L	c	L	c
I	Od dneva nastopa službe do zrelostne izkušnje	3100	—	5280	—
II	Od zrelostne izkušnje do 4. let	3600	—	5780	—
III	Od 4.— 8. let	4000	—	6180	—
IV	„ 8.— 12. „	4400	—	6580	—
V	„ 12.— 16. „	4700	—	6880	—
VI	„ 16.— 20. „	5000	—	7180	—
VII	„ 20.— 24. „	5300	—	7480	—
VIII	„ 24. naprej	5600	—	7780	—

Draginjska doklada znaša za samske še 1980 L, bivališka odškodnina pa 200 L letno.

Poročena učna moč prejme draginj. doklade 2400 L letno in za vsacega družinskega člana 310 L letno.

Davek „ricchezza mobile“ se odteguje učiteljstvu sledeče:
od temeljne plače 16.4508925 %, od doklad 10.3225 %.

Polemika

Pojasnilo

UJU poverjeništvu Ljubljana nam je poslalo vsled sklepa ožjega sosveta dne 29. septembra glede na članek «Nekaj misli o skupščini UJU v Ptuj», ki je izšel v 23. št. «Učit. lista», sledeče pojasnilo:

Predno ovržemo v skrajno tendencioznem, huj-skajočem članku navedene neresnične trditve in podtikanja, obžalujemo, da je dalo uredništvo prostora v svojem listu in se tako indirektno dotikalo naših notranjih organizacijskih zadev, česar nismo z naše strani nikdar izvajali, temveč smo mnenja, da bi se moralo cenj. uredništvo o stvari poprej objektivno informirati, predno je nasledlo dopisniku «Argusu», ki se je, ker ni mogel prodreti s svojim separatističnim stališčem v Ptuj, iznesel na drugih tleh, v «Učitelskem listu».

U g o t a v l j a m o:

1. Da so bila poročila listov, ki so poslali svoje poročevalce v Ptuj, popolnoma objektivna in ne eno poročilo ni prineslo trditve in podtikanj kot «Argus» v «Učit. listu».

2. UJU nikakor ni strankarsko politična organizacija, temveč izrazito strokovna, strankarsko nepolitična organizacija — seveda v konsekventno napredni smeri. Članstvo UJU pa pripada vsem obstoječim naprednim političnim strankam. In to zabežno — kajti na nobeni skupščini in nobenem zborovanju UJU, pa to s strani vodstva kakor s strani članstva, še ni padla kakršnakoli strankarsko politična beseda.

3. Dopisnik je videl v Ptujju maksimalno število 300 udeležencev, iz česar izvaja, da nekaj ni bilo v redu. V resnici pa je bilo navzočega učiteljstva do 500 in to po objektivni cenitvi vseh navzočih poročevalcev listov. Pa tudi po dopisnikovi cenitvi bi bilo to število dovolj častno glede na današnje težke materialne razmere in glede na

dejstvo, da se je vršila skupščina na skrajni severni periferiji naše domovine.

4. Volitve so se vršile popolnoma v redu brez kakršnekoli agitacije oziroma pritiska s strani vodstva organizacije. Vodstvo ni postavilo nobene kandidatne liste in je prepustilo članom-voilcem popolnoma prosto roko.

5. Trditve, «da je bila lanska skupščina na Bledu fiasko, letošnja je pokazala, da se ni vodstvo ničesar naučilo», ne podkrepiti z nobenim stvarnim argumentom. Kako se je izvršila tako ena kot druga skupščina, je najbolj znano dopisniku, saj je bil na obeh navzoč.

Končujemo z dopisnikovimi lastnimi besedami: «Kdaj se zavedo vsi nezadovoljneži, kdaj posežejo aktivno vmes?»

Rudolf Tostal, tajnik. — **L. Jelenc**, poverjenik.

O p. u r e d n.: Priobčujemo to pojasnilo z opazko, da nismo imeli najmanjšega namena vtikati se v organizacijske zadeve UJU. Objavili smo Argusov članek le kot informativno poročilo o razmerah med učiteljstvom v Sloveniji ter odkrito priznavamo, da nima smisla voditi kako opozicijo proti navedeni organizaciji potom «Učit. lista».

Naši grobovi

† **Pavla Rojic rojena Komel**. Umrla je po štiri-letnem vzornem zakonu gospa Pavla Rojic, soproga našega blagega tovariša Jaka, nadučitelja v Dornbergu, ki je že drugo desetletje agilen tajnik goriškemu učiteljskemu društvu.

Blagopokojnica je iz ugledne družine Komelove na Ajševici pri Gorici. Neizprosna sušica je izpila njeno ljubezen do soproga in njiju dveh malih nežnih otročičev, katera se niti ne zavedata, da jima je prenehalo biti najvzornejše matersko srce.

Pogreblji smo Pavlo na dan vseh svetnikov. In koliko cvetja — belega cvetja smo polagali na prerani grob! Ogromno je bilo njeno zadnje spremstvo in solze nas vseh so pričale, da je ljubezen močnejša od smrti. Bilo nas je nad petdeset tovarišic in tovarišev, da obrišemo solzo z lica nesrečnemu pobratimu. Cvetje se je pomikalo v sprevodu od šole do cerkve in na pokopališče. S solzami smo osvežili to cvetje med krasnim govorom Alojzija Urbančiča. Poveljeval je veličanstvo smrti, katero pa nadkri-ljuje veličanstvo ljubezni do dobrega človeka, do najboljše soproge in do vzorne mamice. Ljubezen, ta najjasnejši odsvit božanstva v človekovem srcu, spremlja blagopokojnico onkraj groba, kamor ne more posegati neizprosna smrt s svojo bridko koso, katera ni hotela prizanesti niti vzorni materi dveh malih otročičev v najnežnejši dobi. Popolen odsvit božanstva je materina ljubezen. Ti, kruta morilka zemeljske sreče, prizanašaj vsaj materam nepre-skrljenih otrok, vsaj toliko časa, da sami grizejo težko prisluzeni očetov kruh!

Ljubezen do Tvoje nepozabne Pavle predragi pobratim Jaka, naj se osredotoči pri tvojih dveh nežnih siroticah. Ljubezen, premagaj kruto smrt, da se zaceli ta srčna rana našemu tovarišu in vsej spoštovani Komelovi družini! Žalujemo vsem izreka iskreno sožalje vsa naša stanovska organizacija.

Da bi mogli uresničiti besede našega pesnika preroka:

«V življenje trnja, a cvetja na grob!
Pač bolje bi bilo narobe:
Sadite nam raje v življenje cvetic,
a trnje shranite za grobel!»

Učiteljski grob. Iz Zagreba nam stiže osmrtnica, kojom nam se javlja, da je tamo na 11. oktobra u 34. god. života nakon duge i teške bolesti umro naš čestiti drug Ivo Zlatič, inače u zadnje doba stud. visoke škole za trgovinu i promet te ujedno bankovni činovnik.

Pokojni naš vredni drug s nama je idealno orao u Istri ledinu narodne prosvete učiteljevajući u Tinjanu i Borutu gde postade difinitivnim upravitelem, a tada radi naših poznatih istarskih neprilika otidje u Zagreb gde se upisa u visoku trgovačku

školu. Tu ga snadje smrt, njega tako mlada i poletna, tako dobra i draga, da će za njim žaliti svi njegovi prijatelji i znanci, a žaliti će za njim i naš jugoslovenski narod. Bio on prijatelj našeg lista, pak mu on u ime istarskih sudrugova i prijatelja šalje zadnji svoj pozdrav, a njegovoj rodbini, osobito bratu mu kolegi Mati, učitelju na građanskoj školi u Zagrebu, naše iskreno saučešće.

Sožalje. Tovarišu Josipu Gorkiču, šol. voditelju na Opčinah je umrl oče, Ivan Gorkič, posestnik v Gorici. Izrekamo tovarišu iskreno sožalje!

Razne vesti

Kulturno delovanje učiteljstva. UJU v Sloveniji. «Učit. Tov.» prinaša poročilo o kulturnem delovanju učiteljstva v preteklem letu. Statistični podatki so sledeči: 33 učiteljskih društev je priredilo 94 različnih predavanj, kjer je nastopilo 80 predavateljev, od teh 75 izmed organiziranega članstva in pet izven organizacije.

Poročilo pravi, da bi se bilo lahko vršilo več predavanj. Nekatera društva so pasivna. Največja hiba je bila v izberi snovi. Predavanja so se vršila brez vsake sistematike. Potrebno bi bilo enotno vodstvo, ki bi izvedlo organizacijo ter oskrbelo predavatelje.

Predavanja so obdelovala preveč strokovna vprašanja, puščala pa so z vidika reševanje načelnih problemov, ki so vsekakor važnejši, ker je njih poznanje neobhodno potrebno za uspešno praktično delo.

Letošnje pokrajinsko zborovanje v Ptujju je izvolilo v ta namen pedagoško-kulturni odsek, ki ima nalogo urediti samoizobražbo učiteljstva.

Kakor je razvidno iz gornjega poročila je bila zasnovana naša samoizobraževalna akcija že pred dvema letoma na temeljih, katere je spoznalo jugoslov. učiteljstvo sedaj kot edino pravo izhodišče izobrazbe.

Službena pragmatika. Jugoslovansko učiteljstvo je dobilo službeno pragmatiko, ki urejuje njegov pravni in gmotni položaj. Važni sta točki o pravici do pokojnine in o službeni dobi. — Pokojnina znaša pri 10 službenih letih 50%, za vsako nadaljno polovico leta pa 1% več. Službena doba traja 35 let, a lahko tudi manj, če je to določeno s posebnim zakonom.

Mertnerjeva reformna metoda za učenje jezikov. Toussaint-Langenscheidtova učna pisma (Unterrichtsbriefe) značijo velik napredek v učenju tujih jezikov in so se kmalu tudi splošno uveljavila. Po vojni pa se je pojavila nova metoda v učenju tujih jezikov, ki je istotako utemeljena z dosedanjimi psihološkimi izkustvi; ustanovitelj je Robert Mertner. izdal je knjigo «Fremde Sprachen durch mechanische Suggestion», kjer razvija svoja načela; knjiga je doživela v letih nad 100 izdaj. Mertner se drži načela, da je prevajanje v tuje jezike učenju prej škodljivo nego koristno. Z izbiro snovi za tekste mu je merodajna pozornost besed. Med ca. 80.000 besedami, ki jih šteje vsak kulturni jezik, je namreč samo nekaj sto besed, ki so neobhodno potrebne za vsakdanjo uporabo. Doznan je, da že same štiri besedice die, du, und in zu (najpogostejše v nemščini) tvorijo 12% besed v nemškem tekstu. 66 najvažnejših besed tvori 50% teksta, kdor pa obvlada 320 najvažnejših besed, razume od 100 besed nemškega teksta 72. Ako pri učenju uporabljamo primeren tekst, se nam vtisnejo najvažnejše besede v

spomin že samo s tem, da pogosto naletimo nanje; redkejšje besede zgrabi spomin pač nekoliko pozneje. Sprejemanje tujih besed v spomin pa je odvisno tudi od tega, v kakšni meri so podobne znanemu jeziku. Večja je podobnost, prej se vtisne v spomin in se zato njena pogostost v tekstu lahko zniža. Na učenje vpliva zelo ugodno zanimiv tekst; Mertner upošteva tudi tu. Podana je tudi pravilna izgovorjava. Mertner smatra slovnico v gotovi izmeri za neobhodno potrebno in jo vpleta v gotovih presledkih. Doslej so izšla učna dela za francoščino, angleščino in španščino, vsako po 6 zvezkov.

Nedvomno pomenja Mertnerjeva metoda lep napredek. Ideal za učenje tujega jezika pa ostane osebni razgovor; temu se je doslej najbolj približala Berliz-ova metoda (Berliz-School), ki pa še ni povsem izdelana. (Iz «Popotnika».)

Književnost in umetnost

—k Engelbert Gangl: **Zbrani spisi za mladino.** Sedmi zvezek. Pripovedni spisi. Last in založba «Društva za zgradbo Učiteljskega konvikta». Cena vez. izvodu 18 Din., elegantno vezana 20 Din.

Priznani mladinski pisatelj Engelbert Gangl je podaril mladini zopet lepo darilce. Zbral in izdal je sedmi zvezek spisov za mladino in jih izdal v bogato ilustrirani izdaji. V knjižici so zbrane basni, legende in drobne povesti, berivo, ki je otrokom najpriljubljenejša snov. Knjiga se odlikuje po čistem in izbranem jeziku. Posebno dobro posrečene so bogate in lepe ilustracije, katerih je na 90 straneh dvajset. Ganglovi mladinski spisi so lepo darilce mladini ob vsaki priliki. Dobi se v vseh knjigarnah.

—k Ivan Zorec: **Pomenki.** Dobi se v založbi Učiteljske knjigarne v Ljubljani. Strani 183. Cena 11 Din.

Popravek. — V članku «Naše plače» v zadnji številki je bilo radi tiskarske pomote izpuščenih nekaj vrst, vsled česar sta postala odstavka o višji stanarini in osebni dokladi nerazumljiva. Popraviti oz. vrniti je v zadnji koloni začeti v 6. vrsti od zgoraj sledeče stavke:

«mesta in kraji s sedežem okrajnih sodišč, kakor tudi mesta Milje, Izola in Kastav (vod. na večrazr. 600 L, uč. os. s sprič. usposobljenosti a) def. do 480 L, b) poduč. i zač. učitelji do 360 L, uč. kand. 180 L). Stanarina se šteje v Istri v penzijo.

Omeniti moram tudi **osebno doklado**, ki je je bilo deležno že pred vojno učit. osebe s sprič. učit. usposobljenosti in sicer v sledečih krajih: v mestu Pulju in davčnih obč. Opatija in Volosko 360 L...»

Pomota je tudi v stavku pod črto *) «Ta diferenca se določi po naslednjem ključu: soba šteje 4, kab. 2 in str. po 1 enoto.» Pravilno: «soba šteje 4, kab. in kuhinja po 2, klet in stranišče po 1 enoto.»